

4. Лазаренко Н. І., Коломієць А. М., Клименко А. О. Симбіоз методологічних підходів до розвитку освіти в умовах інформаційного суспільства. *Наука і освіта*, №4, с. 107-112, 2017. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-4-18>.
5. Лозова В.І. Теоретичні основи навчання і виховання / В.І.Лозова, Г.В.Троцько. – Харків : ОВС, 2002. – 400 с.
6. Мельничук О.М. Розвиток навчальних можливостей дитини / О.М.Мельничук // Початкова школа. – 2004. – №17-18. – С.38-40.
7. Родюк Н.Ю. Педагогічні ідеї професійної підготовки вчителів початкової школи в країнах Заходу / *Inovativny vuskum v oblasti vzdelavania a socialnej prace*. – Sladkovicovo : Vysoka skola Danubius, 2017. – С. 150-153.
8. Родюк Н. Ю. Формування україномовної соціокультурної компетентності майбутніх учителів початкових класів // *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр.* – Старобільськ, 2018. – № 3 (137) квітень. – С. 234-240.
9. Родюк Н.Ю., Голюк О.А. Шляхи ефективного формування діалогічного мовлення учнів на уроках навчання грамоти / Н.Ю. Родюк, О.А.Голюк // *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр.* – Старобільськ, 2019. – № 3 (326) травень. – С. 64-74.
10. Роман Л. В. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів як засіб підвищення ефективності навчально-виховного процесу : методичний посібник / Л. М. Роман . – Донецьк, 2011. – С. 38.
11. Сапунова Л. А. Розвиток пізнавальної активності учнів / Л. А. Сапунова // *Таврійський вісник освіти*. – 2013. – №1 (41). – С. 205-209.
12. Тишик О.А. Проблеми дидактики в педагогічній спадщині С.І. Миропольського: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки» / О.А. Тишик. – Харків, 1998. – 20 с.
13. Чайка В. М. Основи дидактики : навч. посіб. / В. М. Чайка. – К. : Академвидав, 2011. – 240 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Яна Осецька, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: О.П.Григорович, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

USE OF INTEGRATED TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING THE COURSE OF "I EXPLORE THE WORLD"

Osetska Yana, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** У статті акцентовано увагу на головних завданнях сучасної початкової школи. Пріоритетним визначено напрямок формування цілісної картини світу молодших школярів. Предмет «Я досліджую світ» визнано як такий, що реалізує інтегрований та діяльнісний підходи, сприяє гармонійному розвитку особистості. У статті актуалізовано проблему використання інтегрованих технологій у процесі викладання предмету «Я досліджую світ».*

***Ключові слова:** інтеграція, інтегрований предмет, інноваційні технології.*

***Abstract.** The article focuses on the main tasks of modern elementary school. The priority is the direction of forming a holistic picture of the world. The subject "I am exploring the world" is recognized as one that implements an integrated and actionable approach, promotes the harmonious development of the individual. The article actualizes the problem of the use of integrated technologies in the course of teaching the subject "I am exploring the world".*

***Keywords:** integration, integrated subject, innovative technologies.*

Державним стандартом початкової загальної освіти передбачається одне з найголовніших завдань школи - всебічний розвиток та виховання особистості [4]. Навчальні дисципліни дозволяють розширювати і поглиблювати уявлення школярів про навколишній світ, допомагають розвивати образне та логічне мислення, творчі здібності дітей, сприяють формуванню загальнонавчальних умінь, навичок та закладають основи світогляду. Особливу роль у цьому процесі відіграє інтегрований предмет «Я досліджую світ».

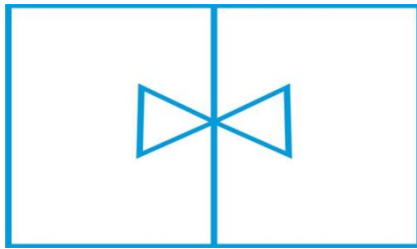
Актуальність ідеї інтегрованого навчання в тому, що вона є оптимальною для сучасного етапу розвитку національної школи [5]. Принцип інтеграції в Україні проголошений основним принципом реформування освіти. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «інтеграція» тлумачиться як доцільне об'єднання та координація дій різних частин цілісної системи [2, с. 401].

Інтеграція - вимога часу, можливість ознайомлення особистості з досягненнями культури та науки, виведення її на новий інтелектуальний рівень. Основою інтеграції, домінантою дисциплін для дітей стає розуміння цілісності світу та усвідомлення себе в цьому світі. Проблема інтегративних зв'язків у початковій школі актуальна для педагогічної науки. Учені та вчителі-практики замислюються над тим, як створити загальну платформу зближення предметних знань. Про важливість інтеграції знань неодноразово наголошувалось у прогресивній педагогіці. Ще в епоху Відродження вчені, виступаючи проти схоластики в навчанні, підкреслювали важливість формування у школярів цілісних уявлень про взаємозв'язок природних явищ. Я.Коменський вважав, що для формування системи знань важливо послідовно встановлювати зв'язки між навчальними предметами. Не втратили актуальності думки Д.Локка про доцільність наповнення змісту одного предмета фактами інших. К. Ушинський справедливо вважав, що знання та ідеї, які повідомляються будь-якими науками, повинні органічно об'єднуватися у світлий і, по можливості, широкий погляд на світ та життя взагалі.

Сьогодні інтегрований урок утвердився в дидактиці і методиці початкової школи. Інтегрований урок вимагає від педагога ретельної підготовки, професійної майстерності та натхнення, володіння сучасними технологіями. Такими інноваційними технологіями, які дозволяють реалізувати програмові завдання та забезпечити активну участь молодших школярів є технології критичного мислення. Використання технологій критичного мислення («Бортовий журнал», «Таблиця З-Х-Д», «Друдли», «Кошик ідей» та ін..) дозволить не тільки реалізувати зміст предмету «Я досліджую світ», а й активізувати творчість, гнучкість мислення, розвивати вміння подивитися на ситуацію з різних поглядів, навчити молодших школярів дивитися на світ без ярликів і підходити до всього креативно. Так, технологія критичного мислення «Друдл» - технологія інтегрованого навчання. Описуючи картинку, яка має множинні значення, учні використовують знання з різних галузей знань, розв'язують просту і цікаву задачу. Працюючи на уроці з друдлами, дитина мусить опрацювати велику кількість інформації, щоб співставити образ з тим, який вона бачить на картині. Саме у цьому й розкривається завдання технології – інтегрувати знання з різних галузей (математика, мистецтво, природознавство, інформатика тощо). Усі способи базуються на здатності мозку будувати асоціативні зв'язки між довільно обраними об'єктами.

Як приклад пропонуємо фрагмент уроку з використанням стратегії «Друдл».

Уважно розгляньте малюнок. Що зображено на цьому малюнку? Назвіть максимальну кількість можливих варіантів.

- Можливо, це людина в костюмі з краваткою-метеликом, яку прищемив ліфт?
- Метелик, який сів відпочити на мотузку для білизни (саме так його буде видно зверху)?
- А можливо, це метелик повзе по мотузці вгору?
- А хіба це не схоже на два гучномовці на стовпі?
- А може, це дзьобики пташок, які схопили одного черв'ячка?
- А може це пісочний годинник?

- ... флюгер,
- ... бантик,
- ... цукерка.

І не обов'язково, як опис, так і пояснення мають бути реалістичними наприклад, «трикутник, який цілує власне відображення у дзеркалі», або «квіточка з двома пелюстками», або «гномик поклав шапочку на стіл біля дзеркала» та ін.

Технології розвитку критичного мислення легко трансформуються у будь-який урок, завдяки чітким і зрозумілим алгоритмам діяльності, вони швидко і без зусиль сприймаються дітьми. Окрім того, як показує досвід, дітям подобаються такі методи роботи, що сприяють мотивації до навчання та уникненню формального підходу. Пропонуємо метод «З-Х-Д» («Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися»). Мета методу – навчити графічної організації, логічного і змістовного структурування матеріалу, формулювання запитань, аналізу результатів уроку. Даний метод зручно використовувати на будь-якому уроці, так як його три частини відповідають логіці процесу навчання. То ж перша частина методу «Знаємо» доречна на початку уроку, друга «Хочемо дізнатися» є логічним переходом від вступної до основної, а остання - «Дізналися» доречна на підсумковому етапі уроку [7, с.25]. Відтак, використання даного методу допомагає пригадати з учнями зміст навчального матеріалу, поставити завдання і досягти певних результатів. Методика використання даного методу полягає у заповненні дітьми трьох колонок. Першу «Знаємо», молодші школярі заповнюють на основі тих знань, якими вони оперують, другу «Хочемо дізнатися» - учні заповнюють на основі своїх побажань, мотивів, інтересів. Завдання учителя – використовуючи проблемні питання, зацікавити дітей, спонукати до пошуку, окреслюючи якомога більшу частину матеріалу, яка ще не знайома дітям. Після ознайомлення зі змістом нової теми учні заповнюють колонку «Дізналися», учитель підводить підсумки уроку, зіставляючи зміст усіх трьох колонок.

Ефективність використання інноваційних технологій залежить від підготовки педагога, його здатності адекватно змодельовати урок, спроектувати освітній інноваційний простір [3, с. 100]. Використання інноваційних технологій має бути системним та підпорядковуватись певним принципам. До них належать: міждисциплінарний підхід, системність, систематичність і безперервність вивчення навчального матеріалу; єдність інтелектуального та емоційно-вольового начал діяльності учнів; взаємозв'язок глобального, національного і краєзнавчого у навчальному процесі.

На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження, результатів проведеного констатувального етапу експерименту ми виокремили педагогічні умови, які, на нашу думку, є необхідними і достатніми для ефективної реалізації інноваційного підходу у процесі викладання предмету «Я досліджую світ». Серед них:

- формування на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу;
- забезпечення змістової, системно-логічної послідовності та наступності використання інноваційних технологій;
- забезпечення єдності інтелектуального та емоційного сприйняття дітьми навчального матеріалу.

Відтак, використання технологій критичного мислення у процесі викладання предмету «Я досліджую світ» дозволяє організувати освітній процес на засадах інтегративно-діяльнісного, краєзнавчого, екологічного підходу, широко використовувати систему практико-орієнтованих завдань, урахувати вікові, індивідуальні, психолого-фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку тощо. Окрім того, використання новітніх технологій дозволяє переформатувати освітній процес та розуміти молодшого школяра як його активного учасника (вчителю належить роль консультанта-фасилітатора).

Список використаних джерел:

1. Бех І. Інтеграція як освітня перспектива // Початкова школа. – 2002. – № 5. С. 5-6.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел] – К. – Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.

3. Григорович О.П., Пахальчук Н.О. Педагогічні умови формування інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи в умовах реформування змісту освіти . Modern researches in psychology and pedagogy : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. pp. 94-111.
4. Державний стандарт початкової освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dano.dp.ua/attachments/article/303/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%20%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf>
5. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
6. Лазаренко Н. І., Коломієць А. М., Клименко А. О. Симбіоз методологічних підходів до розвитку освіти в умовах інформаційного суспільства. Наука і освіта, №4, с. 107-112, 2017. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-4-18>.
7. Пометун О.І., Сущенко І.М. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи. Київ, 2018. 96 с.
8. Тихомирова И.И. Использование интерактивных методов обучения в высшем учебном заведении / И.И. Тихомирова, Г.Ю. Тихомирова, Н.И. Лазаренко // Научные исследования и разработки молодых ученых. – 2015. – №3. – С. 76–79.
9. Demchenko, O., Kit, G., Holiuk, O., Rodiuk, N., Pakhalchuk, N., Hryhorovych, O. ДЕЛОВЫЕ ИГРЫ В КВАЗИПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ К РАЗВИТИЮ ОДАРЕННОСТИ ДЕТЕЙ // Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I. – 2019. – Т. 144. – С. 159.

ТВОРЧІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ

Мирослава Павлюк, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: О.П. Демченко, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

CREATIVE GAMES AS A MEANS OF DEVELOPING THE LEADERSHIP QUALITIES OF PRESCHOOLERS

Miroslav Pavliuk, bachelor's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** Проаналізовано сучасні психолого-педагогічні дослідження, присвячені проблемі лідерства та характеристики лідерських якостей. Здійснено теоретичний аналіз категорій лідерства, лідерських якостей. Показано особливості виховання лідерських якостей у дітей старшого дошкільного віку. Показано значення творчих ігор у розвитку в дітей схильності до лідерства.*

***Ключові слова:** лідер, лідерство, лідерські якості, ігрова діяльність, творчі ігри.*

***Abstract.** The modern psychological and pedagogical researches devoted to the problem of leadership and characterization of leadership qualities are analyzed. Theoretical analysis of the categories of leadership, leadership qualities is carried out. The features of nurturing leadership qualities in older preschool children are shown. The importance of creative games in the development of children's propensity for leadership is shown.*

***Keywords:** leader, leadership, leadership qualities, game activity, creative games.*

На сучасному етапі виховання молодих поколінь усе частіше на перший план виходить необхідність соціального розвитку дітей, набуття ними так званих «soft skills» (м'яких навичок). Зокрема, в програмі «Дитина» [9] зазначено, що пріоритетними завданнями української системи освіти є «посилення самостійності дитини та її здатності до самоорганізації, лідерства; розвиток готовності до комунікації, спілкування». В зв'язку з цим, перед педагогами стоїть завдання створення психологічно комфортного розвивального простору, в якому діти зможуть проявити свій організаторський і комунікативний потенціал, сформувати лідерські якості та соціальні навички.

У науковому дискурсі достатньо розроблені різні аспекти теорії лідерства (Д.Алфімов, Т.Вежев'їч, Г.Драгунова, А.Залужний, І.Кон, А.Краковській, А.Уманській, Д.Фельдштейн і ін.).